

вивчають майже в усіх коледжах, ліцеях і школах. Ця книга має бути в усіх бібліотеках навчальних закладів, тому її наклад слід було б збільшити.

СЕРГІЙ ЛЕГЕЗА,

кандидат історичних наук, доцент Дніпропетровського національного університету ім О.Гончара

Історія соціології: класичний період

Соціологія XIX — початку XX століття : Хрестоматія / За ред. В.Г.Городяненка. — Дніпропетровськ: Видавництво ДНУ, 2007. — 628 с.

Перехід української вищої освіти до кредитно-модульної системи поставив вітчизняну вищу школу перед низкою викликів.

З одного боку, це зовнішні проблеми — затребуваність випускників ВНЗ; зіткнення структури престижності, на яку зорієнтоване суспільство, і потреб соціально-економічної діяльності; рівень готовності випускників вищих навчальних закладів до розв'язання прикладних завдань, на які їх орієнтує система виробництва, тощо. З іншого боку, проблеми суто внутрішні в рамках інституту освіти, першою чергою зниження потенціалу — як креативного, так і “знанневого” — студентів. Сьогоднішня школа не в змозі забезпечити необхідний рівень трансляції знання, на ступенні системи знань у структурі “школа–університет–робота”. Університет має спочатку вибудовувати загальні світоглядні координати студента, перш ніж братися до передавання спеціалізованих знань.

Але навіть це — лише перший шар проблем: студентам сьогодні не просто бракує загальних знань — у них часто-густо не вироблено методики набуття їх. Можна скільки завгодно сперечатися з приводу вузьких місць сформованої системи освіти, щодо тенденції модульної системи за рахунок трансляції канону (коштом згортання креативного потенціалу тих, хто навчається), проте не слід забувати, що відбувається це в координатах інформаційного суспільства, яке переживає становлення.

Ідеться передусім про роль інформаційних ресурсів, які зорієнтовані на студентів і пропонують набір інформаційних штампів. Сучасна *студентська* культура

навчання майже не передбачає, власне, *самостійної* роботи (хоча у збільшенні її обсягу саме й має полягати суть впроваджуваної кредитно-модульної системи). Викладачам добре відомий феномен своєрідного “усталеного знання”, відтворюваного з року в рік стандартного набору рішень запропонованих студентам дослідницьких задач.

За цих умов важлива присутність у навчальних курсах певних першоджерел — особливо тих, що закладають базові знання з профільних предметів. Для соціологічної освіти це означає створення бази стабільно значимих текстів у паперовому чи електронному форматі. Саме таке завдання і виконує видана 2007 року хрестоматія з історії соціології класичного періоду за редакцією доктора історичних наук, професора В.Городяненка. Власне, ця хрестоматія дає змогу достатньою мірою поповнити курс “Історія соціологічних учень” у тій частині, яку непросто засвоїти студентам. Мова йде про конкретику теоретичної концептуалізації класиків-соціологів (на відміну від формальних схем теоретичного знання у класичній соціології та соціокультурного контексту їх продукування, які простіше транслюються в студентському середовищі).

Структурно хрестоматія має три розділи: “Протосоціологічна думка XIX століття” (А.Сен-Симон, Дж.Міль, А.Токвіль), “Західноєвропейська соціологія” (класики соціологічної думки — від О.Конта до В.Парето) і “Російська та українська соціологічна думка” (Н.Кареев, Л.Мечников, С.Южаков, П.Сорокін, М.Ковалевський, Б.Кістяківський, М. Драгоманов, І.Франко, М.Грушевський). Причому перший і третій розділи вигідно вирізняють цю хрестоматію серед інших аналогічних проєктів. По-перше, уривки із протосоціологічних творів — попередників соціології — окреслюють необхідний контекст і передають стан суспільної думки напередодні “позитивістського повороту” першої третини XIX століття. По-друге, безумовно позитивним моментом цієї хрестоматії щодо класичного періоду розвитку соціології є включення в її склад фрагментів творів вітчизняних авторів. У книжці містяться фрагменти праць М.Драгоманова, М.Грушевського, І.Франка, що вможлиблює вбудовування вітчизняної соціології у ширший контекст розвитку соціології в масштабі загальноєвропейської науки.

Вдала структура хрестоматії значно полегшує засвоєння студентами навчального матеріалу. Вибір текстів дає змогу спиратися на них у плануванні самостійної роботи студентів і, водночас, вводить у навчальний курс низку текстів, доволі рідкісних для курсу з історії соціології.

Рецензована хрестоматія — не перша серед виданих Дніпропетровським національним університетом ім. Олеся Гончара. Раніше тут виходили друком хрестоматії з курсів “Соціологія XX століття” (Дніпропетровськ, 2003), “Соціальна антропологія” (Дніпропетровськ, 2005), “Загальна соціологія” (Дніпропетровськ, 2006); зараз на кафедрі соціології ДНУ готується до розширеного і доповненого перевидання хрестоматія із соціологічних теорій XX століття.

Поява такої хрестоматії — важливий чинник формування нових підходів до вивчення соціологічної науки у вищій школі України. Видання цього кшталту засвідчують також можливість подальшого розвитку джерелознавчого й історіографічного дискурсу в рамках сучасної соціології. Знання підмурку, на якому виростає соціологічна теорія, вможлиблює глибше усвідомлення перспективи й обмеження соціологічного знання, що сприяє подальшому розвитку соціологічної науки й підвищенню якості навчальних курсів.